

REGISTERBLAD

Namn och datum: Peder Knape (990216) och Mattias Jansson 991101

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och namn:

NRO01021 BROMMA DE GEERMORÄN-SYSTEM

Kommun: Stockholm (0180)

Kartblad: 10I NV

Area: Ca. 220 ha, varav 210 ha land och 10 ha vatten

Naturageografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken

Landskapsformer: Sprickdalslandskap

Riksvärde

De Geermoräner

Flyttblock

Värdeomdöme: Området är av stort geologiskt och geomorfologiskt värde. En sådan samling av väl utformade De Geer-moränryggar är synnerligen värdefull, inte minst på grund av närheten till universitets institutioner och skolor. För geovetenskapen är mellanrummen mellan moränryggarna lika viktiga som själva ryggarna. Flyttblocken spelar också en viktig roll i förklaringen av traktens kvartära geomorfologi. Nockebyskogen utgör en nyckellokal när det gäller att tolka och studera unga förkastningar.

Även om mycket av området är mer eller mindre förparkat är det av stort intresse att bevara vad som finns kvar.

Huvudkriterier: A

Förutsättningar för bevarande: Sekvenserna av moränryggar och flyttblocken bevaras. Ingrepp såsom bebyggelse, vägbygge, anläggningar, upplag, schaktning kan skada områdets naturvärden.

Områdets huvuddrag: På flera håll i Brommatrakten uppträder system av s. k. De Geermoräner. Tidigare kallades ryggarna ändmoräner. Dessa moränryggar visar hur inlandsisen drog sig tillbaka i dessa trakter. Ryggarna är 1 - 6 m höga och 25 - 100 m långa. Vanligtvis har de i detta område en storblockig yta. Det riksbekanta moränryggssystemet har framför allt ett stort geovetenskapligt värde, men är även av lärdomshistoriskt intresse. Många av platserna är väl kända som exkursionslokaler. Några flyttblock i Brommatrakten har också ett pedagogiskt värde. I det följande behandlas områdesvis de värdefullaste delarna.

a) Judarnområdet

Större delen av området är täckt av rikblockig morän och De Geer-moränerna har därför sällan högre blockhalt än omgivningen. Detta gör att de ofta är svåra att urskilja. Ryggarna på lerslätten i norr framträder tydligast, även om de är av ringa höjd. Området används flitigt som exkursionslokal. Vid sjön Judarn finns även ett jätteblock som bildar en grotta.

b) Kyrksjöområdet

Moränryggarna inom den östra delen av detta område omges av rikblockig morän. Ofta har ryggarna en tydlig sida mot söder, medan däremot krönet är dåligt utvecklat. Den norra sidan övergår utan klar gräns i rikblockig morän. I bebyggelsen söder om Kyrksjön finns en serie moränryggar. De flesta av dem ligger på tomtmark. Många har nästan helt förstörts. De Geer-moränerna vid Ängby läroverk är klassiska inom både svensk och internationell kvartärgeologi. Den norra delen av området innefattar en väl utvecklad moränrygg i Kortenslunds koloniområde, samt blockrika områden nordost och sydväst om denna.

c) Beckombergaområdet

Här förekommer fyra moränryggar av vilka tre ligger inne på sjukhusområde och har inpassats i parkmiljön. Den längsta av ryggarna har ett tydligt krön och är bitvis mycket blockrik. Till skillnad från de tre övriga ryggarna är den orörd.

d) Sundbyområdet

Området består av två delområden. Det östra omfattar två tydliga ryggar vars västra delar har dolts vid uppläggning av massor. I det västra delområdet finns en ovanligt lång moränrygg, cirka 300 meter, med ett högt och smalt krön och ett blockrikt område öster om Arrendevägens södra del.

e) Åkeslund

Inom ett område av parkkaraktär finns två partier med ett stort antal block. Det största, som är spräckt i två delar, har brutits loss från den intilliggande hällen och ställts på högkant, så att den av inlandsisen slipade och räfflade ytan nu står vertikalt och är vänd mot söder. Den intilliggande hällen är delvis uppsplittrad i stora tätt liggande block.

f) Nockebyskogen

I detta område finns ett av de få och bästa exemplen på en ung förkastning och dess försvinnande i laterala sprickor. Denna förkastningslinje bär vittnesbörd om rörelser i jordskorpan sannolikt betingade av inlandsisens tillbakadragande för ca 10 000 år sedan. Lokalen har stort värde för att förstå och tolka berggrundens geofysiska egenskaper och beteende. Även i Nockebyskogen finns moränryggar. Där kan effekterna av rörelserna i jordskorpan studeras genom påverkan på ändmoränlinjerna. Området har således mycket stort vetenskapligt och pedagogiskt värde. Området är delat i två delområden.

Anmärkningar: Bromma-moränerna ingår i Länsstyrelsens naturvårdsprogram (objektnummer 80.03). Området berör område av riksintresse för kulturminnesvård nr K AB 118, Olovslund.

Referenser

- De Geer G*, 1941: Huru landis och jordbävningar danade Brommatrakten. Bromma Hembygdsförenings Årsskrift, 1941, sid 56-57.
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1975: Geologiskt intressanta objekt i Stockholms län, inventering utförd av Erik Elfström 1975. Planeringsavdelningen/Naturvårdsenheten, Stockholm
- Länsstyrelsen i Stockholms län*, 1983: Naturvårdsprogram för Stockholms län, del 1. Skyddsvärda områden för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsenheten, Stockholm.
- Mörner N-K*, 1983: skrivelse till länsstyrelsen angående utvidgning av riksobjekt Bromma ändmoränsystem (dnr 11.1211-487-83).
- Statens naturvårdsverk*, 1976: Områden av riksintresse för friluftsliv och naturvård. PM 726, Fysisk Riksplanering.

Område av riksintresse för naturvård NRO01021

Bromma De Geermorän-system

